

СТ А Н О В И Щ Е

от: професор, д-р Катя Иванова Владимирова

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Икономика и организация на труда“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Мария Христова Манчева

Тема на дисертационния труд: „Заетост на жените и съвместяване на професионалния и личния живот“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед 1309/19.05.2021 г. на Заместник ректор по научноизследователска дейност и международно сътрудничество на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантката се е обучавала по докторска програма към *катедра* „Човешки ресурси и социална защита“ към *факултет* Общикономически на УНСС по *научна специалност* „Икономика и организация на труда“ съгласно Заповед № 1134/20.05.2020 на Ректора на УНСС.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за защита дисертационен труд на Мария Манчева е в обем от 210 страници и включва текст, представен в следната класическа структура: Въведение от 4 стр.; три глави изложение по темата, всяка от които е съответно от 42, 41 и 67 страници; заключение от 5 страници; списък на използваната литература и други източници на информация, представени на 12 страници и включващи източници на кирилица /74 бр./ и на латиница /44 бр./; стратегически и програмни документи /38 бр./; нормативни документи / 9 бр./ и 6 интернет източници, както и Приложения /31 бр./ от таблици със сравнителни данни за държавите от ЕС /28 бр./ за десетгодишния период /2010 – 2019 г / по данни на Евростат от Наблюдението на работната сила за 2020 г.

Темата на дисертационното изследване е значима, актуална, многоаспектна. През последните десетилетия на нея са посветени световни форуми, много политики на ЕС и всяка от държавите членки.

Представеното дисертационно изследване на Мария Манчева е посветено на важни проблеми на съвременното общество от няколко значими области от живота на съвременните жени в активна възраст: труд, заетост в официалната икономика и в домакинството, във възпроизводството на населението с акцент на тяхното паралелно съществуване и реализация – професионална и лична. Темата е за България, но се изследва в сравнителен план с развитието на аналогични процеси в другите държави-членки на ЕС, които, както и България, прилагат съгласуваните стратегии, политики, планове и програми на ЕС в изследваните области като за целта използват, в т.ч. и в конкуренция, ресурсите на ЕС, като и национални ресурси.

Докторантката си поставя за *цел* да изследва състоянието, динамиката и проблемите на заетостта на жените в контекста на концепцията за съвместяване на професионалния и личния живот и да се очертаят на тази основа предизвикателствата пред политиките в тази сфера. За постигането ѝ тя формулира четири основни *задачи*.

Обект на изследване са жените, които са на пазара на труда в България, както и в държавите членки на ЕС. А *предмет* е заетостта на жените и възможностите им да съвместяват професионалния и личния си живот.

Основна теза е, че независимо от повишаващата се заетост на жените в икономиката, все още се генерират различия в сравнение с участието на мъжете в заетостта и се открояват редица предизвикателства в тази връзка пред политиките по заетостта и съвместяването на професионалния и личния живот по пол.

Използваната научна литература включва български и чужди автори от областта на икономиката на труда, пазара на труда, демографското развитие, социалната политика, управлението на човешките ресурси, заетостта по пол и други.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Изпълнени са поставената цел и задачи на дисертационното изследване. Използвани са подходящи за целта методология и респ. методи и подходи и информация. Постигнати са поставените научно-приложни резултати с използването на подходяща информация и адекватни подходи. На тази основа са направени важни изводи и предложения по отношение на прилагането на съответните европейски и национални политики и практики в България.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Направено е конкретно изследване и на негова основа са формулирани предложения за адекватни европейски политики по отношение на заетостта на жените и нейното съчетаване с раждането и отглеждането на деца в България.

Посочените приноси в дисертацията от докторантката са адекватни и значими за прилаганите политики и съществуващата практика. Основните научни и научно-приложни приноси са значими и полезни за бъдещите изследвания, разработвани и прилагани практики. Може само да се пожелае тези политики да намерят реализация не само в публичната сфера, но и в отделните стопански структури.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Съгласно представената Справка докторантката е посочила три публикации по темата на дисертационното изследване. Това са статии, публикувани през 2020 г в две списания: „Панорама на труда“, бр. 1 и бр. 2 и сп. „Индустриални отношения и

обществено развитие“, бр. 1. Общият обем на трите статии е към 30 страници.

Публикуваните статии са непосредствено свързани с темата на дисертационното изследване, а именно: съвременните аспекти на равенството по пол в областта на заетостта; актуалните проблеми при заетостта на жените; проблеми при съвместяването на професионалния и личния живот в ЕС и конкретно в Р България.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат отговаря на изискванията. В своя обем от 33 страници той представя в структурно и съдържателно отношение дисертационния труд: актуалност; цели, задачи, теза, предмет и обект; степен на разработеност на проблема; основни информационни източници и възприети ограничения в дисертационното изследване; приетата структура на дисертационния труд и изложението в неговите основни части. На основата на получените резултати са направени и представени основни изводи от клъстерния анализ, които могат да бъдат много полезни за по-нататъшните изследвания и практика.

Значителен интерес представляват представените резултати от направения от докторантката сравнителен анализ по държави в ЕС както и разпределението им по клъстери за изследвания период. Дадени са и обобщените резултати от проведеното изследване от докторантката, както и очертаните предизвикателства за успешно осъществяване на желаните политики за равнопоставеност по пол при съчетаването на професионалната кариера с родителството, както при жените, така и при мъжете.

Прави добро впечатление, че докторантката коментира и едни от най-актуалните проблеми на настоящето – последиците от вируса SARS-CoV.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Една от препоръките, която произтича естествено от представеното изследване е то да продължи под друга форма, проект или научна публикация със сравнителен анализ за съвместяването на заетостта, личния и семеен живот при мъжете, а на един следващ етап – сравнителен анализ на тези две разпределения при двата пола.

8. Заключение

Дисертационният труд и авторефератът по него добре представят направеното изследване и постигнатите резултати и научни приноси в изследваната област. На основата на направеното изследване се предлагат интересни и значими обобщения и изводи, които могат да бъдат полезни както за взимането на управленски решения, така и за по-нататъшни изследвания.

Всичко това ми дава основание да гласувам ЗА присъждането на научната степен „доктор“ на Мария Манчева, както и да препоръчам на останалите членове на уважаваното жури да направят това.

Подпис:

/проф. д-р К. Владимирова/

София, 07.06. 2021 г

POSITION PAPER

by: Professor, Dr. Katya Ivanova Vladimirova,

Subject: Dissertation for the award of educational and scientific degree "Doctor" in scientific specialty Economics and Labor Organization, UNWE

Author of the dissertation: Maria Hristova Mancheva

Dissertation topic: "Employment of women and reconciling work and private life"

The basis for presenting the statement: participation in the composition of the scientific jury in the defense of the dissertation work according to Order 1309 / 19.05.2021 of the Vice-rector for Research and International Affairs at the UNWE

1. Information about the dissertation

The PhD student she was studying in a doctoral program at the Department of Human Resources and Social Protection at the Faculty of General Economics of UNWE in the scientific specialty "Economics and Labor Organization" according to the Order № 1134/ 20.05.2020 of the Rector of University of National and World Economy

2. General characteristics of the presented dissertation

The dissertation of Maria Mancheva presented for defense is in volume of 210 pages and includes a text presented in the following classical structure: Introduction of 4 pages; three chapters on the topic (respectively 42, 41, and 67 pages); conclusion of 5 pages; list of used literature and other sources of information, presented on 12 pages and including sources in Cyrillic / 74 items / and in Latin / 44 items /; strategic and program documents / 38 /; normative documents / 9 items / and 6 internet sources, as well as Appendices / 31 / of tables with comparative data for the EU countries / 28 pieces / for the ten-year period / 2010 - 2019 / according to Eurostat data from the Surveillance of workforce for 2020.

The topic of the dissertation research is significant, topical, multifaceted. In recent decades, world forums, many EU and member states' policies have been dedicated to it.

The presented dissertation research of Maria Mancheva is dedicated to important problems of the nowadays society from several important areas of life of the modern women in active age: work, employment in the official economy and in the household, in the reproduction of the population with emphasis on their parallel existence and realization - professional and personal. The topic is for Bulgaria but is studied in a comparative plan with the development of similar processes in other EU member states, which, like Bulgaria, apply the coordinated

strategies, policies, plans, and programs of the EU in the studied areas (incl. on a competitive basis), the EU resources as well as national resources.

The doctoral student aims to study the state, dynamics, and problems of women's employment in the context of the concept of reconciling work and private life and on this basis to outline the challenges facing policies in this area. To achieve this, she formulated four main tasks.

The object of research are women who are in the labor market in Bulgaria and in the EU Member States. The subject of study is the employment of women and their opportunities to combine their professional and personal lives.

The main thesis is that despite the increasing employment of women in the economy, differences are still generated compared to the participation of men in employment and a number of challenges stand out in this regard for employment policies and the reconciliation of work and personal life by gender.

The used scientific literature includes Bulgarian and foreign authors in the field of labor economy, labor market, demographic development, social policy, human resources management, employment by gender and others.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

The set goal and tasks of the dissertation research have been fulfilled. Appropriate methodology and resp. methods, approaches and information have been used. The set scientific and applied results have been achieved with the use of appropriate information and adequate approaches. On this basis, important conclusions and proposals have been made regarding the implementation of the relevant European and national policies and practices in Bulgaria.

4. Evaluation of the scientific and scientific-applied contributions

A specific study was made and on its basis proposals were formulated for adequate European policies regarding women's employment and its combination with childbirth and child-rearing in Bulgaria. The contributions, indicated by the doctoral student in the dissertation, are adequate and significant for the applied policies and the existing practice. The main scientific and scientific-applied contributions are significant and useful for future research, developed and applied practices. One can only wish that these policies are implemented not only in the public sphere but also in the individual economic structures.

5. Evaluation of the dissertation publications

According to the presented Information, the doctoral student has indicated three publications on the topic of the dissertation research. These are articles published in 2020 in two journals: "Panorama of Labor", issue. 1 and no. 2 and "Industrial Relations and Social Development", issue 1. The total volume of the three articles is about 30 pages. The published articles are directly related to the topic of the dissertation research, namely: contemporary aspects of gender equality in the field of employment; current problems in women's employment;

problems in reconciling professional and personal life in the EU and specifically in the Republic of Bulgaria.

6. Evaluation of the abstract

The presented abstract meets the requirements. In its volume of 33 pages, it presents in structural and content terms the dissertation work: topicality; goals, tasks, thesis, subject, and object; degree of elaboration of the problem; main information sources and accepted limitations in the dissertation research; the structure of the dissertation and the exposition in its main parts. Based on the obtained results, main conclusions of the cluster analysis are made and presented, which can be very useful for further research and practice.

Of considerable interest are the presented results of the comparative analysis made by the doctoral student in EU countries as well as their distribution by clusters for the study period. The summarized results of the research conducted by the doctoral student are also given, as well as the outlined challenges for successful implementation of the desired policies for gender equality in combining professional career with parenthood, both for women and men.

It makes a good impression that the doctoral student also commented on one of the most current problems of the present - the consequences of the SARS-CoV virus.

7. Critical remarks, recommendations, and questions

One of the recommendations that naturally follows from the presented study is to continue it in another form, project, or scientific publication with a comparative analysis of the reconciliation of employment, personal and family life in men, and at a later stage - a comparative analysis of these two distributions in both sexes.

8. Conclusion

The dissertation work and the abstract on it present the research, the achieved results and scientific contributions to the research field well. Based on the research, interesting and significant summaries and conclusions are offered, which can be useful both for management decisions and for further research.

All this gives me a reason to vote FOR the award of the scientific degree "Doctor" to Maria Mancheva, as well as to recommend to the other members of the esteemed jury to do so.

7.06.2021 / Sofia

Signature:

Prof. K. Vladimirova, Ph.D.